

**„Ježíš Kristus vstal z mrtvých! – Opravdu vstal!“
Tato dobrá zvěst se jako nový plamen rozhořela v noci.
V noci světa, který se již potýkal s epochálními problémy
a nyní na něj dolehla pandemie,
která vystavuje naši velkou lidskou rodinu tvrdé zkoušce.
Do této noci zní hlas církve: „Kristus, má naděje, byl vzkříšen!“**

*papež František
(Urbi et Orbi 2020)*

**Milí čtenáři našeho Zpravodaje,
kěž i skrze hudbu svátků smrti a vzkříšení našeho Pána co nejplněji prožijete
slavnost našeho vykoupení (i když letos zcela neobvyklým způsobem).**

Karel Cíkrle, Willi Türk, Svatava Baráková a Ondřej Můčka

Je pandemické ticho prázdné, nebo je nasloucháním?

**Videoposelství papeže Františka
pro 4. mezinárodní sympóziium o hudbě**

Draží bratři a sestry!

S potěšením se obracím se svým pozdravem k vám, kteří se účastníte 4. mezinárodního sympózia o hudbě, organizovaného Papežskou radou pro kulturu ve spolupráci s Papežským institutem pro posvátnou hudbu a Papežským liturgickým institutem sv. Anselma. Děkuji kardinálu Gianfrancovi Ravasimu, pořadateli této iniciativy.

Přeji vám, aby vaše reflexe nad zvoleným tématem „Texty a kontexty“ obohatila církevní společenství a ty, kdo pracují v hudební oblasti, ve sféře, která je pro liturgii a evangelizaci velmi důležitá.

V knize proroka Izaiáše nacházíme tuto pobídku: „Zpívejte Hospodinu píseň novou! Ať zní jeho chvála ze všech končin země.“ (42,10)

Bible jak známo inspirovala bezpočet hudebních výtvorů, mezi něž patří základní kapitoly dějin hudby: připomeneme gregoriánský chorál, Palestrinu či Bacha...; inspirovala nejrozličnější hudební skladby na pěti kontinentech a rovněž řada současných autorů se poměřuje s posvátnými texty. Mnoho církevních komunit v posledních desetiletích dokázalo interpretovat tyto texty jak s využitím nových hudebních forem, tak

zhodnocováním odkazu minulých dob. Hudební dědictví církve je totiž nadmíru různorodé a vedle liturgie může být využito pro koncertní provedení, ve škole, při katechezi nebo také v divadle.

Víme však, že od počátku koronavirové pandemie byla činnost na hudebním poli silně redukována. Myslím na všechny ty, kdo tím byli zasaženi: hudebníky, jejichž životy a profese byly rozvráceny požadavkem distancování, na ty, kdo přišli o práci a sociální kontakty, na ty, kdo se museli v obtížných kontextech vyrovnávat s nezbytnými požadavky formace, vzdě-

lání a společenského života. Mnozí vynaložili značné úsilí, aby mohli pokračovat v nabízení hudební služby s využitím nových kreativních postupů. Jde o nasazení, které má svou hodnotu nejen v rámci církve, ale také ve veřejném prostoru, pro celou „sít“, pro ty, kdo pracují v koncertních síních a na dalších místech, kde je hudba ve službě společenství.

Doufám, že také tento společenský aspekt života znovu povstane, že se vrátíme ke zpěvu a hraní a společně se budeme těšit z hudby a zpěvu. Miguel Cervantes v Donu Quijotovi napsal: „Donde hay música, no puede haber cosa mala“ – „Kde je hudba, nemůže být nic zlého“ (II. část, 34. kapitola, český překlad Václav Černý, Praha 1966, s. 526). Mnoho textů a skladeb skrze sílu hudby stimuluje osobní sebeuvědomění a podílí se na vytváření všeobecného bratrství.

Prorok Izaiáš ve stejném úryvku pokračuje: „Byl jsem příliš dlouho zticha. Mám dál mlčet? Přemáhat se?“ (42,14)

Dobrý muzikant zná hodnotu ticha, hodnotu pomlky. Střídání zvuku a ticha je plodné a umožňuje naslouchání, které hraje zásadní roli v každém dialogu. Drazí hudebníci, naším společným úkolem je navzájem si naslouchat. V liturgii jsme vybízeni k naslouchání Božímu slovu. Slovo je naším „textem“, základním textem, a společenství naším kontextem. Slovo je pramenem smyslu, osvěcuje a vede cestu společenství. Víme, jak je důležité vyprávět příběh spásy řečí a jazyky, které jsou dobře srozumitelné. Také hudba může napomáhat biblickým

textům k „promlouvání“ v nových a různých kulturních kontextech, aby tak Boží slovo mohlo účinně dospět k myslím a srdcím.

Na svém setkání jste se rozhodli věnovat pozornost nejružnějším hudebním formám, které vyjadřují různorodost kultur a místních komunit, každá má svůj vlastní etos. Mám na mysli zejména domorodé civilizace, u nichž je přístup k hudbě doplňován o další taneční a slavnostní prvky. V tomto kontextu se mohou objevit narace, které lze zapojit do služeb evangelizace. Integrovaná zkušenost hudebního umění zahrnuje totiž také rozměr tělesnosti. V lidové tradici často nacházíme paralelu: „Když se mám dobře, dobře zpívám, a zpívám dobře, protože se mám dobře!“

Chtěl bych uzavřít otázkou, která se bezděčně nabízí v současné situaci, vyvolané pandemií: Je ticho, které prožíváme, prázdné, nebo jde o stadium naslouchání? Dovolíme, aby po něm vytryskl nový zpěv? Text a kontext, přítomné již v nové formě, ať nás pobízejí k novému společnému vykročení, aby „jednota srdcí byla prohloubena jednotou hlasů“ (instrukce *Musicam sacram*, 5). Hlasy, hudební nástroje a skladby ať nepřestávají v současném kontextu vyjadřovat harmonii Božího hlasu vedoucí k „symfonii“, totiž ke všeobecnému bratrství.

Svěřuji vaše úsilí Bohu, aby ho podporoval a učinil plodným. A prosím vás všechny o modlitbu za mne.

*přeložila Johana Bronková,
převzato z Radio Vaticana*

O duchovní hudbě a tvorbě v našich časech

Naše doba se stala navýsost praktickou. Hodnotu a smysl má pouze to, co přináší okamžitý užitek, hmatatelné výsledky či potlesk publika. A tak lze zaslechnout, překvapivě i od kněží, názory, že mše bez účasti lidu nemá smysl, či stesky hudebníků postrádajících reakce posluchačů, že hrát v prázdném sále, jen pro kamery, je jako hrát do zdi. Nacházím v tom určité znaky narcisismu a egoismu, vycházející nesporně z toho, že tyto skutečnosti jsou latentně obsaženy v našem světě obecně.

Jako varhaník působím již téměř třicet let a sloužil jsem při liturgii jak ve vesnickém kostelíčku, tak i v katedrále. Nikdy jsem však neměl pocit, že by byla má hra méněcenná a zbytečná, když jsem hrál pro méně početné shromáždění, na harmonium u kapličky nebo v prázdném kostele. Friedhelm Mennekes SJ píše ve svém pojednání *Varhany a liturgie* (časopis *Salve* 2/08): „Umělec za hracím stolem... nemá hledat zalíbení posluchačstva. To vyžaduje odvalu a umělecké sebevědomí, které neusiluje o potlesk.“ Domnívám se, že v tom spočívá jádro věci. A to jak pro umělce působícího při liturgii, tak i pro všechny umělce ostatní.

P. Špidlík se kdesi vyjadřuje, že přicházíme na svět, protože Bůh pro nás má konkrétní úkol, povolání. Není to tak, že bychom se narodili a pak Bůh přemýšlel, co s námi. Naše štěstí spočívá v nalezení

a uskutečňování tohoto povolání. Pokaždé znova si to uvědomuji v momentě, kdy pracuji s žáky kurzu pro varhaníky. Vnímám, že žádný z nich není v kurzu náhodou, každý má svůj konkrétní úkol a nezastupitelné poslání. Oni se v místech svého působení stávají často těmi, kdo probouzejí a uchovávají duchovní život farností. Chránový sbor a společenství hudebníků okolo kůru je nezřídka jedním z mála živých společenství, které se ve farnostech pravidelně schází a modlí. Proto vnímám výchovu varhaníků v tomto duchu jako velmi důležitou.

Nepřestává mne také udivovat, že Bůh si volí určité osoby, s humorem jemu vlastním nezřídka i na první pohled velmi nevhodné, a dává jim své dary, aby mu působily radost. Jsem stále silněji přesvědčen, že to činí zhusta čistě jen pro své vlastní potěšení. Vztáhneme-li to na naše varhanické povolání, je jasné, že svojí činností sloužíme i společenství věřících, ale troufám si to považovat pouze za „vedlejší produkt“ onoho prvně jmenovaného povolání. Známe varhaníka, který šel odehrát koncert, naplánovaný na dobu jarní korunakrizy, který se nemohl konat. Přesto jej odehrál a nevnímal nepřítomnost posluchačů jako nedostatek, který by hodnotu koncertu snižoval. Naopak zakoušel vnitřní radost, kterou mu dával Bůh pocítit, protože on potěšil Jeho.

Je samozřejmé, že interakce interpret – posluchač je důležitá. Ale tvrzení, že umělecký výkon bez posluchačů postrádá smyslu, bych si dovilil považovat za mškové. Hudba, to nejsou zvuky, nýbrž je to prvotně způsob komunikace, specifický a zároveň univerzálně srozumitelný jazyk. Učinil jsem zkušenost, že interpret při svém výkonu navazuje kontakt s posluchačem, ale je pouze prostředníkem. Snaží se sdělit, co chtěl svým dílem říci skladatel. A i on je pouze zprostředkovatelem toho, co mu našeptal Duch svatý. Neboť pokud je dílo skutečně umělecké, musí být Duch svatý přítomen. V tomto smyslu skrze skladatele a interpreta hovoří k posluchači sám Bůh. Není-li pak posluchač přítomen, stává se poslucha-

čem pouze Bůh sám. A tím se uzavírá kruh. Onen kruh nazývající se modlitba. Neboť otcové říkají: „Když se modlíme, nemodlíme se my, nýbrž modlí se v nás Duch svatý.“ Bůh se modlí sám k sobě. Uskutečňuje se onen neustálý rozhovor v rámci Nejsvětější Trojice. A my můžeme být účastníky Boží komunikace, což je úžasný dar a nabídka.

Tento okruh modlitby však nemusí fungovat vždy. Nejčastěji se stává oním slabým článkem interpret, který chce svým výkonem ukázat více na své řemeslné dovednosti a virtuozy, než zprostředkovat posluchači kontakt s Bohem, živým v konané hudbě. Pan profesor Jaroslav Vodrážka, geniální varhaník improvizátor a mystik, říkával: „Největší překážkou

Dómský smíšený sbor pod vedením Petra Kolaře za varhanního doprovodu Ondřeje Můčky při Svatocecilském setkání 2018 v brněnské katedrále

Ředitelka ZUŠ varhanická Brno Stanislava Syrková při slavnostních nešporách na zakončení varhanického kurzu v Třebíči-Jejkově 2015

je naše JÁ.“ To platí jak v hudbě, tak v duchovním životě. Kde je plno nás, Bůh už se nevejde. (prof. J. Vodrážka: „Pán Bůh je diskrétní, on se nevnučuje.“)

Při své varhanické službě se v poslední době v našich kostelech setkávám s překvapujícím úbytkem věřících. Přitom bych očekával, že po době, kdy nebylo možné bohoslužby navštěvovat, bude následovat hlad po živém setkání s Ježíšem přítomným v Eucharistii. Neodbytně se vnučuje myšlenka, jež by se dala charakterizovat slovy tříbení a prosévání. Zároveň s tím však přichází zkušenost, že se

objevují lidé, kteří velmi urputně hledají něco hlubšího, jistějšího, trvalejšího, než co nabízí většinově naše společnost. Ptám se, co vlastně ona nabízí jako jistotu. Zdraví a život. Ovšem život s malým ž. A to je skutečnost velmi vratká.

V nepříliš nedávné době se o smrti na veřejnosti nehovořilo vůbec, byla tabu, dělalo se, že neexistuje. Dnes se o smrti hovoří téměř všude. A používá se jako strašák. Možná i nám křesťanům částečně začíná zakrývat strach ze smrti smysl našeho života, onen život s velkým Ž, který smrtí nekončí; naopak, smrt je

vstupní branou do oné opravdové reality. (prof. J. Vodrážka: „Tento svět je skutečný, ale Bůh je větší realita.“)

Nemohu se ubránit dojmu, že většina společnosti se nachází v určité potemnělé náladě. Jaký je to kontrast s dobou adventní. S dobou radosti. Toto vnitřní rozpoložení věrně vyjadřují i zpěvy, tak charakteristické pro tuto liturgickou dobu, roráty. V minulých cca deseti letech se zvedla neuvěřitelná vlna nadšení pro rorátní zpěvy. Došlo ke vzkríšení staré tradice, rorátů z 16.–17. století, jejichž interpretace není zastřena postromantickými nánosy, a onen původní radostný charakter rorátních zpěvů tak může naplno rozkvést. Jak potěšující je pak vnímat nejen rozumem, ale i srdcem, v hudbě, ona slova apoštola: „Radujte se, opakují vám radujte se, neustále.“

I tato zkušenost opět potvrzuje, že skutečně není jedno, co a jak se hraje při liturgii. Neplatí určitě paušálně ani ona slova, kdo zpívá, dvakrát se modlí. Domnívám se, že úroveň a hlavně hloubka hudby provozované při liturgii odráží velmi věrně hloubku našeho duchovního života a jeho prožívání. V duchovním deníku Alice Lenczewské, polské mystičky, která obdržela dar promlouvat s Pánem Ježíšem, se můžeme dočíst (ze dne 3. 10. 86): „Působí mi bolest ty veselé písničky s tleskáním o Tvé oběti na Golgotě.“ Pán Ježíš jí odpovídá: „Oni neprožívají to, co se tam stalo. Těší se jenom, že jsem je vykoupil. Je to jednoduchá, egoistická strana víry. Anebo pronášení těch slov bez hlubšího porozumění, co vlastně zname-

nají. Tak nejčastěji vypadá víra a to, jak ji lidé projevují. Je to něco jiného než skutečná účast na mém pozemském životě a porozumění mu.“

Motivace našeho konání je určující v každé složce našeho života. Sloužíme-li Bohu, je to skutečnost o to důležitější. Mnoho varhaníků má tuto svou činnost rádo. Motivace jsou však různé a vždy se asi jedná o směs různých motivací. U někoho převažují ekonomické důvody, u jiného je důležité poukázat na své dovednosti, převažuje ono JÁ. Znímám kolegy, kteří „si jdou zahrát“, protože je to baví a uspokojuje, či jim to poskytuje relaxaci. Všechny tyto motivace jsou regulérní, ale domnívám se, že nedostatečné, jsou-li osamoceny. Propisuje se totiž do nich onen vícekrát výše zmíněný egoismus, jen nechce poukazovat na Boha, střed všeho dění při liturgii, ale ukazovat na sebe.

P. Špidlíka se kdosi ptal: „Proč se člověk modlí?“ On mu odpověděl otázkou „A proč skřivan zpívá?“ Odpověď byla: „Protože je k tomu stvořen.“

Proč tedy hrát v kostele, při liturgii, proč dělat hudbu obecně jako takovou? Hudba je velmi specifické médium. Existuje, jen když se koná, hraje. Hudba nejsou noty, nástroje, hudebníci. Není to ani nahrávka, CD, to je pouze záznam kdysi živé hudby. Hudba existuje jen aktuálně v ten okamžik, kdy se provozuje. Je naprosto nehmotná, neopakovatelná, vždy originální a jedinečná, pokaždé nová a trochu jiná, v mnohém tolik podobná modlitbě. A proto je hudba jako médium

tak vhodná, aby se modlitbou stala a vyjadřovala ty nejhlubší skutečnosti.

Nejkrásnější a nejvíce obohacující moment na interpretačním umění nacházím v tom, že umělec může tvořit pokaždé novou skutečnost. Spatřuji v tom možnost podílet se na Božím díle, na kreativním spolutvoření světa, ke kterému jsme

všichni zváni. Domnívám se, že to je jedna z nejdokonalejších forem modlitby.

A tak stejně jako skřivan zpívá, protože tak byl stvořen, tak opravdový varhaník hraje, protože to jinak nejde. Protože Bůh ho povolal k životu, aby takto konal.

*Miroslav Pšenička,
převzato z Radio Vaticana*

Dary na činnost Musica sacra

Vzhledem ke stále rostoucím nákladům na provoz kanceláře, nepříznivé situaci s pandemií Covid 19, produkci Zpravodaje a vydávání publikací prosíme všechny z řad členů i příznivců Musica sacra, kteří v letošním roce ještě nepřispěli, aby tak učinili částkou alespoň 300,- Kč do konce června.

Svým příspěvkem umožníte pokračování činnosti naší Musica sacra a podpoříte naše společné dílo, jehož cílem je zkvalitňování liturgické hudby.

DĚKUJEME!

**Číslo našeho bankovního účtu je
154525774/0300.**

V roce 2020 jste na činnost jednoty Musica sacra věnovali dary v celkové výši 53.332,78 Kč – **děkujeme Vám**. Zároveň Vás prosíme o další podporu, a to nejen finanční, v r. 2021. Pán Bůh zaplať!

Zájemci, kteří potřebují vystavit potvrzení o daru pro daňové účely, se mohou obracet na kancelář Musica sacra – rádi Vám potvrzení vystavíme.

Willi Türk a Svatava Baráková

Zpráva o činnosti za rok 2020

Činnosti Musica sacra v r. 2020 se věnoval článek Williho Türka „Činnost Musica sacra v době koronaviru“, který

vyšel v prosincovém *Zpravodaji Musica sacra* na str. 2–3.

Svatava Baráková

Zpráva o hospodaření za r. 2020

(výběr nejdůležitějších položek)

(veškeré finanční údaje jsou zaokrouhleny na celé tisíce Kč)

Finanční příjmy jednoty Musica sacra v roce 2020 dosáhly 317 tis. a výdaje 276 tis.

Hlavní položky **příjmů** tvořily: dary fyzických osob (53 tis.), platby účastníků kurzů (8 tis.), finanční spoluúčast brněnského biskupství na varhanickém kurzu (14 tis.) a zejména příjmy za prodané publikace (242 tis.).

Hlavní položky **výdajů** tvořily: tisk *Zpravodaje MS* (29 tis.), poštovné (26 tis.), náklady na kurz ve Žďáru nad Sázavou (47 tis.), občerstvení při různých akcích (8 tis.), materiál a režie (3 tis.), úhrada internetu (4 tis.), nájem kanceláře Smetanova 14/Petrov 5 (42 tis.), odvod srážkové daně (5 tis.), tisk publikace *Liturgika* (89 tis.) a další drobné položky (např. úhrada odebíraných periodik, úklid společných prostor, cestovné, ná-

klady na stěhování, nákup kartiček sv. Cecílie, výroba nových razítek atd.).

Rozdíl příjmů a výdajů byl v minulém roce + 41 tis. Kč.

Svatava Baráková

Rozhovor s varhaníky – spoluautory edice Varhanní preludia

VÁCLAV UHLÍŘ

Jaké byly vaše varhanické začátky?

Od kolika let hrajete na varhany? Co vás k varhanám nasměrovalo? Pamatujete si na to, když jste poprvé hrál při mši?

Mým prvním učitelem na varhany byl Jiří Strejč, varhaník v katedrále Sv. Ducha v Hradci Králové. V té době jsem již studoval na gymnaziu a hrál jsem docela slušně na klavír. Původně jsem sice hudbu studovat nechtěl, ale setkání s Jiřím Strejcem mě natolik inspirovalo, že jsem svůj názor změnil. Hned při druhé konzultaci mi pan Strejč lakonicky sdělil, že budu hrát na večerní mši. Na pult mi dal lehkou úpravu písně *Bože, před tvou velebností*, ukázal mi rejstříky, které mám používat, a s úsměvem dodal, že to určitě zvládnou. Bylo mi tehdy šestnáct let a ještě v témže roce jsem převzal uvolněné místo varhaníka v kostele Nanebevzetí Panny Marie, kde působím již 50 let.

Jak často hráváte při liturgii?

Pravidelně hrávám pouze v neděli a v rámci významných církevních slavností nebo svátků, kdy se do liturgie zapojuje i chrámový sbor. Mariánský kostel v Hradci Králové není farní a večerní mše ve všední den se konají v sousední katedrále. Pouze v měsíci květnu se v našem kostele slouží i večerní mše s májovou pobožností.

Které jsou vaše oblíbené písně z *Kancionálu*? Jaké písně v *Kancionálu* postrádáte?

Jelikož se v našem kostele hraje zpravidla jen o nedělích, na všechny písně v *Kancionálu* se ani nedostane. Spíše musím vybírat, a v tom případě volím raději osvědčené „hity“, kde si může lid s chutí zazpívat. I tak mám už delší dobu pocit, že úroveň zpěvu je čím dál horší a *Kancionál* při mši otevře sotva 30 % věřících. Bohužel současný zákaz zpěvu během pandemie ke zvelebení liturgie mnoho nepřispívá.

Která ordinária máte nejraději a proč (Olejník, Bříza, Eben, Pololáník, chorál, jiné)?

Pravidelně střídám trojici ordinárií – Bříza, Olejník, Eben. Není to mnoho, ale nechci za každou cenu střídat vše, co je k dispozici. Podle mého názoru je trojice výše zmíněných ordinárií melodicky i rytmicky nejpřehlednější a nejlépe umocňuje duchovní sílu textu. V současné době řeším situaci gregoriánským chorálem, který může zpívat minimální počet zpěváků na kůru. Svým způsobem se tím liturgická hudba vrací ke svým kořenům, což mnozí vnímají jako příjemnou změnu a novou dimenzi duchovního prožitku.

Od kterého z autorů nejraději používáte responsoriální žalmy (Eben, Korejs, Pololáník, Olejník, Bříza, chorál, další)?

Se žalmem je to podobné jako s písněmi. Pro provoz v našem kostele je zhudeb-

něných responsoriálních odpovědí žalmu celkem dostatek. Kromě výše zmíněných mám k dispozici i řadu pěkných zhudebnění od Jiřího Strejce. Snažím se vybírat ty, které se dobře zapamatují a lid je rád zpívá. Důležité je, aby text vystihoval charakter celého žalmu. Zdá se mi totiž kontraproduktivní nacvičovat s lidem za každou cenu novou odpověď s vědomím, že na reprízu dojde nejdříve po roce, kdy to již každý zapomene.

Cení si lidé ve farnosti (řadoví věřící, kněží) vaší varhanické služby? Jak to vyjadřují nebo nevyjadřují?

Prestiž varhaníků je ve srovnání s dřívější dobou velmi malá a navíc je odvozena více od morálních vlastností varhaníka než od jeho profese. Přesto dosud žiji v přesvědčení, že většina farníků si mé služby váží. Děkovné dopisy mi sice nechodí, ale když se nám povede provedení nějaké figurální mše, spontánní potlesk po skončení mše vždy potěší a povzbudí. Při běžné mši ale většinou málokdo rozezná, kdo hraje. Nedávno mi jeden známý po mši řekl: „Já myslel, že to hrál tvůj syn.“ Trochu jsem znejistěl, a než jsem stačil zareagovat, dotyčný dodal: „Dnes byly ty mezihry mimořádně pěkné.“ Snažil jsem se to vnímat jako pochvalu. S kněžími mám většinou horší zkušenosti. Během svého působení jsem měl možnost spolupracovat s několika administrátory, ale ve většině případů jsem se nemohl zbavit dojmu, že je obtěžují nebo zdržují. Ale naučil jsem se s tím žít. Nekonáme přeci své povolání pro světské pocty nebo uznání.

Jak hodnotíte činnost jednoty Musica sacra? Co je její stránkou silnou a co slabou? Jak by měla více pomáhat službě varhaníků?

Činnost jednoty Musica sacra považuji za velmi záslužnou. Je to ve skutečnosti jediná společnost, která se dlouhodobě a cílevědomě zajímá o kvalitu liturgické hudby v našich zemích. Jako organolog jsem často ve styku s různými varhaníky a jsem mile překvapen, jak velký ohlas mají například předehry k písním (edice *Varhanní preludia* vydávaná jednotou Musica sacra, pozn. redakce). Myslím, že je potřeba ve vydávání notových materiálů pokračovat. Ne každý varhaník dokáže duchaplně improvizovat a interpretačně dostupná předehra nebo mezihra vždy přijde vhod. Nejsem zcela přesvědčen o užitečnosti kvalifikačního systému. Pokud se nedořeší finanční ocenění varhanické služby, nevidím v tom velkou motivaci.

Máte nějakou humornou příhodu ze své varhanické praxe?

Nedávno zemřel jeden zasloužilý varhaník, se kterým jsem se dobře znal. Jeho syn mně volal, že zesnulý měl několik přání. Mimo jiné si přál, abych mu zahrál na pohřbu a aby při zádušní mši zazněla Rybova *Česká mše vánoční*, kterou měl zesnulý moc rád (podotýkám, že to bylo v postní době). Celou situaci ještě umocnil celebrant Zbigniew Czendlik, který místo kázání vyprávěl humorné příhody ze života zesnulého. Celý kostel brečel smíchy. Po obřadu za mnou chodili známí, že by chtěli mít také takový pohřeb a jestli bych jim pak nezahrál...

Václav Uhlíř

(1954) je český varhaník, organolog a hudební pedagog. Po maturitě na gymnáziu v Hradci Králové byl přijat na Akademii múzických umění v Praze do třídy prof. Jiřího Reinbergera. Absolvoval v roce 1980 u prof. Milana Šlechty. Během studia se úspěšně zúčastnil několika mezinárodních varhanních soutěží. Od roku 1970 působí na kůru kostela Panny Marie v Hradci Králové jako varhaník a sbormistr. Soustavně se věnuje koncertní činnosti u nás i v zahraničí a nahrává pro rozhlas i hudební vydavatele. Z jeho četných nahrávek stojí za zmínku zejména cyklus snímků českých historických varhan. Z diskografie, která čítá přes 20 CD, je pozoruhodný zejména profilový kompaktní disk s názvem *Česká varhanní tvorba*. Od roku 1993 je

uměleckým vedoucím hudebního souboru krematoria v Pardubicích.

Václav Uhlíř se také podílí na organizaci mnoha významných kulturních událostí, jako je Orlicko-kladský varhanní festival. V letech 1983–2019 působil na pardubické konzervatoři a od roku 1990 zastává funkci diecézního organologa. Je rovněž spoluautorem publikace *Historické varhany*

v Čechách (Libri 2000) a autorem monografie *Varhany královéhradecké diecéze* (Garamon 2007).

Za dlouholetou službu církvi a zejména péči o varhany v diecézi byl na návrh biskupa Mons. Dominika Duky v roce 2008 oceněn papežem Benediktem XVI. vyznamenáním Pro Ecclesia et Pontifice.

Co byste vzkázal čtenářům našeho Zpravodaje, resp. chrámovým varhaníkům?

Chrámovým varhaníkům bych popřál, aby nepřestávali hrát k větší cti a chvále Boží, aby dbali na čistotu liturgické hudby a aby jim varhanická služba přinášela jen samou radost. Na závěr bych rád po-

vzbudil čtenáře i varhaníky slovy papeže Benedikta XVI., který se v jedné promluvě vyjádřil takto: „K Bohu odkazuje každá kvalitní hudba. Bohatství tónů varhan ovšem převyšuje ostatní nástroje. Dokážou totiž odrážet všechny sféry lidské existence a připomínat nekonečnost Boží.“

Za rozhovor děkuje redakce Zpravodaje

Velké osobnosti koncilu

Přinášíme životopisné medailony velkých osobností církve minulého století, které se zasloužily o druhý vatikánský koncil a obnovu liturgie, při níž máme tu čest vykonávat službu chrámových hudebníků.

Papež sv. Jan XXIII.

(1881–1963, svatořečen 2014)

„Všechno je to schváleno, úplně všechno!“

Mnoho historek se vypráví o papeži Janu XXIII. a jeho originalitě. Podle jedné z nich prý svého osobního papežského sekretáře někdy ráno ze svého pracovního křesla už na prahu pracovny vítal odmětávaným gestem ruky a voláním: „Tutto approvato, tutto!“ – Všechno je to schválené, úplně všechno! Mínil tím stoh dokumentů k posouzení, který viděl v jeho ruce. Své globální rozhodnutí doprovázel tak ztrápeným výrazem obličeje, že by se nad ním kámen ustrnul.

Angelo Roncalli zůstal po celý svůj život člověkem osobního stylu a administrativní stohy papíru bral jako těžký papežský kříž. Jak to jen trochu šlo, setřásal jej z ramen a obracel se k živým lidem. Díky lehkosti, s jakou dovedl navazovat vztahy i v napjaté situaci, zvládl úspěšně např. poslání nuncia na Balkáně v nesnadném období mezi válkami a během války potom dokonce – simultánně – v Řecku a Turecku! To jej předurčilo k urovnání vážného sporu mezi

vládou a částí episkopátu v poválečné Francii.

De Gaulle, hrdina protinacistického odboje, tam požadoval demisi třicítiky biskupů, zkompromitovaných přílišnou povolností vůči Pétainově vládě za války. Roncalliho úloha nebyla vůbec snadná, ale zhostil se jí skvěle, ztráty na jedné i druhé straně byly minimální, a tak se stal kardinálem a benátským patriarchou.

Jeho nečekané zvolení papežem po smrti Pia XII. v r. 1958 bylo opět výsledkem nesnází, tentokrát při hledání papežského kandidáta. Stal se jím „prozatímně“ po třech bezvýsledných volebních kolech – to už mu bylo sedmasedmdesát (!!). Měřeno kalendářem byl opravdu papežem prozatímním – zemřel ani ne o pět let později. Ale i za tak krátkou dobu stačil svolat druhý vatikánský koncil, a tak rozhodujícím způsobem poznamenat celou církev. Ohlásil jej už tři měsíce po svém zvolení a hned začal do přípravných komisí jmenovat odborníky,

mezi kterými se objevila řada do té doby v nemilosti žijících teologů, např. Henri de Lubac a Karl Rahner. Byl to jeho způsob nabídky smíru, a ten nabídl proslulým ekumenismem také všem nekatolickým křesťanům.

Nám Čechům se zapsal do srdce už v den zvolení svým jménem. Jan XXIII. bylo totiž už jméno Baldassara Cossy, který svolal nám dobře známý kostnický sněm. Ten odsoudil Jana Husa, ale také

sesadil B. Cossu, a tím zpochybnil jeho místo v řadě papežů. Definitivně tu – po svém – rozhodl A. Roncalli, když si vzal jméno Jan „XXIII.“, a nikoliv „XXIV.“. Dovedl velice dobře vybírat, jeho „Tutto approvato“ platilo jen někdy a někde. O velkých věcech rozhodoval sám, se skutečným pontifikálním rozhledem a přehledem.

Petr Kolář SJ

(převzato z časopisu *Anno Domini*)

Ohlédnutí za hudbou při liturgii v době nouzového stavu – ohlasy čtenářů Zpravodaje na článek prof. Jiřího Sehnala

(Korona) krize jako vhodná příležitost

Spojení liturgie se zpěvem a hudbou nalezneme již ve Starém zákoně. Ať už je to Mojžíš, jenž po vítězném přechodu Rudým mořem zazpíval se syny Izraele píseň Hospodinu, Mirjam, sestra Áronova a Mojžíšova, když naplněna prorockým duchem zpívala Bohu vítěznou píseň za doprovodu bubínků a zpěvu lidu,¹ nebo král David s bohatou sbírkou žalmů, jenž sám stanovil pravidla hudby užívané při posvátném kultu a vyjmenovává nástroje užívané za tímto účelem.² Doklady o křesťanském liturgickém

zpěvu, vycházejícím z židovského chrámového zpěvu,³ nám podává apoštol Pavel, když ve svém listě píše: „hledte, ať jste plní Ducha. Když mezi sebou mluvíte, užívejte slov ze žalmů, chvalozpěvů a duchovních písní; hrejte a zpívejte Pánu z celého svého srdce.“⁴ Četná jsou však i mimobiblická svědectví.⁵ Ve

3 Viz František Kunetka, „*Budeš se radovat před Hospodinem, svým Bohem*“ (Dt. 16,11): židovský rok a jeho svátky. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998.

4 Ef 5,18b–19 (liturgický překlad); Kol 3,16; 1Kor 14,26.

5 Např. Pliniův list Traiánovi, Eusebiova *Historia ecclesiastica*, dále díla Klementa Alexandrijského, Tertuliána, Jeronýma, Řehoře Nysského, Augustina ad. Viz Amantius Akimjak, *Liturgika, II/B: liturgický spev a posvátná hudba*, Spišská kapitula: Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka, 1997, s. 12–14.

1 Srov. Ex 15,1–21.

2 Srov. 1Pa 23,5; 25,2–31. Žalm 150,3–5.

4. století sv. Ambrož⁶ zavedl z Východu do všech latinských církví zpěv antifon a hymnů. Tím se k židovskému základu připojují i řecké prvky a vznikají rozličné druhy chorálu: gregoriánský (Řím), ambrosiánský (Milán), galikánský (Galie), mozarabský (Španělsko) a také variace řeholních řádů (kartuziáni, cisterciáci, premonstráti a dominikáni).⁷

Mohli bychom pokračovat dál přes rozvoj polyfonie, luteránské zpěvy, literátská bratrstva, černošské spirituály, zpěvy z Taizé, beatové mše až po současnou tvorbu, jakou je hymnus *Misericordes sicut Pater*, který svou skladbou snoubí prvky Taizé a tón Gelineaua.⁸ Každá skladba odráží duši, jež se setkává s Hospodinem, který promlouvá mnohými způsoby.⁹ Pokusíme-li se nahlédnout celou šíři žánrů v délce dějin, odhalíme obrovskou pokladnici všeobecné církve. Vědomí tohoto bohatství najdeme i v předkoncilních dokumentech.¹⁰ A dokládá to i nedávno Vatikánem zmiňovaný zairský rítus, v němž „vibrují kultura a spiritualita ožívované náboženskými zpěvy v africkém rytmu, zvuk bubnů a jiných hudebních nástrojů, které znamenají skutečný pokrok ve splývání křesťanského poselství s konžskou du-

ší“.¹¹ Jaká je však duše Středoevropana, je podnětem k dalšímu bádání. Poslední rok nás vede k mnohým zamyšlením a je dobře, když budeme reflektovat i oblast hudby a liturgie.

V naší zlínské farnosti se se zákazy hromadného zpěvu znova vynořily latinské mariánské antifony, další ordinaria (latinské, 2. Olejníkovo, Mičkovovo apod.), dokoupily se dostupné graduály pro zpěv českých proprií, vyhrabaly se méně známé písně ze zpěvníků *Hosana*, *Cantate*, *Koinonia* či z *Kancionálu* a aktivovaly se maminky, které zpívaly jako malé. Zpívá se tu jak sólově, tak v malých skupinkách, jednohlasně i vícehlasně, s doprovodem varhan, kláves, kytar či a cappella. Kvalita zpracování se samozřejmě odvíjí od možností jednotlivých hudebníků. Ale touha posouvat se dál a pomáhat k rozvoji i ostatním je, doufám, všem společná. Zda jde o scholu, sbor či kapelu, se někdy těžko rozlišuje. Nedávno mi kamarádka ze scholy z Brumova-Bylnice, kde jsem zažil večery chval, na nichž své ruce i hlas pozvedaly i letité farnice, poslala pracovní nahrávku nacvičované skladby *Jubilare Deo* od Petera Anglea. Taková skladba má jistě daleko k „táborákovým písničkám“ (mimoходом, nedávno jsem slyšel „odrhovačku“ *Stánky* v orchestrálním podání Police Symphony Orchestra)¹² a s radostí pozoruji, když se repertoár mladých postupně zkvalit-

6 Ambrož (339–397), učitel církve, biskup v Miláně.

7 Čala, *Duchovní hudba*, s. 19–20.

8 <https://www.cirkev.cz/archiv/150820-hymnus-svateho-roku-milosrdenstvi>

9 Srov. Žid 1,1–2.

10 Např. Pius XII. ve svých encyklikách *Mediator Dei* z 20. listopadu 1947 (č. 189–192) či *Musicae Sacrae Disciplina* z 25. prosince 1955.

11 <https://www.vaticannews.va/cs/papez/news/2020-12/zairsky-ritus-jako-slibna-cesta-k-amazonskemu-obradu.html>

12 <https://youtu.be/cLodfTLgeXU>

ňuje. Rád také vzpomínám na návštěvu u tety, sledující bohoslužbu na Tv Noe, kdy byla unesena krásným zpracováním jedné skladby v podání Scholy OP¹³ (myslím, že to byl *Syrský hymnus* nebo něco obdobného). Byla trochu zklamaná, když jsem jí vysvětlil, že za kamerami není schované žádné hudební těleso, ale jedná se o nahrávku, kterou jsem jí vzápětí pustil z internetu. Zároveň však přišla radost z toho, že to těm mladým tak pěkně jde, a ve chvíli bohoslužby si to prožila celkem reálně. To by však bylo na jinou diskusi.

„Aby měly zpěv i instrumentální hudba v římské liturgii obnovené po II. vatikánském koncilu v našich zemích další

13 <https://schola.op.cz/>

podnět ke kultivaci a rozvoji vedenému porozuměním liturgii,¹⁴ je přáním a posláním nejen liturgické komise ČBK, ale každého z nás, kterému v srdci hoří plamen Božího Ducha. Co jsme dostali, máme předávat dál,¹⁵ a platí to i v případě výchovy nástupců na našich kůrech. Napadá-li nás, jak bychom mohli přispět „svou špetkou do mlýna“, nebojme se podělit o své nápady (třeba na e-mail MS). Každá krize je zároveň výzvou, ale je na nás, jak odpovíme. ;-)

P. Ondřej Talaš

14 Jan Vokál, dekret č. j. 17/2017 k překladu dokumentu Konference katolických biskupů Spojených států amerických *Zpívejte Pánu: hudba v bohoslužbě*. Praha: Krystal OP, 2017, s. 7.

15 Srov. Mt 10,8.

Reprodukována hudba při liturgii – ano, či ne?

Profesor Sehnal poukazuje ve svém článku na nevhodnost reprodukována hudby při liturgii. Jistě, vládní protipandemické opatření zákazu hromadného zpěvu při bohoslužbě je něco, s čím jsme nikdy neměli zkušenost, a do jisté míry nás zaskočilo. Nelze proto vyčítat televizi Noe, že v prvních týdnech platnosti tohoto nařízení, kdy zdvojnásobila nabídku přenosů mší z kaple Telepace, za což jí bezpochyby patří dík, zvolila jako provizorní řešení hudebního doprovodu liturgie reprodukovanou duchovní hudbu různých žánrů, podle mne na solid-

ní úrovni. Myslím si, že i v tomto platí moudré pravidlo: „mimořádné okolnosti vyžadují mimořádné prostředky“.

S požadavky či návrhy reprodukována hudby při liturgii se však v praxi setkáváme i bez návaznosti na pandemii – občas si přejí ženich s nevěstou při svatbě či pozůstalá rodina při pohřbu, aby v kostele při obřadu zazněla reprodukována hudba (oblíbené písně dotyčných, nejčastěji světského charakteru). Když jsem před čtyřmi lety křtil dítě v jedné venkovské moravské farnosti spravované polským knězem, dozvěděl jsem se, že v kostele není už léta žádný varhaník ani sbor, a tak pan farář běžně každou neděli pouští od oltáře dálkovým ovladačem hudbu

(varhany, sbory), která ke spokojenosti všech zní z reproduktorů z kůru.

Pátral jsem ve všech liturgických dokumentech a nikde jsem nenašel nic, co by tento problém výslovně ošetřovalo. Obrátil jsem se tedy loni v adventu s dotazem ohledně vhodnosti či nevhodnosti reprodukováné hudby při liturgii na svého známého kněze ve Vatikánu, na druhého papežského ceremonáře Mons.

Jana Dubinu. Odepsal mi, že s tímto dotazem zašel přímo na *Kongregaci pro bohoslužbu a svátosti*, kde se dozvěděl, že žádné oficiální stanovisko nebylo ohledně tohoto tématu vydáno, ale všichni říkají, citují: „že je třeba se spoléhat na dobrý úsudek těch, kdo jsou zodpovědní za liturgii, a reprodukovanou hudbu při liturgii nepouštět...“

Willi Türk

V posledním čísle Zpravodaje mne velmi zaujal článek *Poučení pro varhaníky* od prof. Jiřího Sehnala. Velmi přesně a pravdivě zachycuje stav na našich kůrech, a to nejen v době koronaviru. Není to jen názor můj, ale i dalších známých, že se na kůr dostává i to, co do liturgie nepatří. Je to i kritika od věřících. Hudební výchova téměř neexistuje, přitom hudba i zpěv ovlivňují i povahu člověka. Nejvíce nás mrzí, že chybí na naší televizi NOE něco hezkého z duchovní sborové tvorby. Zvláště nyní, když jsou kostely němé, to věřícím a především členům kostelních sborů velmi chybí. Nejen že chybí, ale již delší dobu nemají žádné vzory a podněty, a proto se stav na našich kůrech stále zhoršuje. Požadavky a přání jednotlivců k televizi NOE nejsou brány v úvahu. Snad by se to mohlo podařit třeba ze strany Musica sacra.

A ještě zkušenost na kůru v současnosti. Mnohdy záleží na domluvě varhaníka a kněze. Např. v našem kostele se při nedělní mši na kůru sejdou 1-4 zpěváci sboru. Zazpívá se ordinárium, žalm, aleluja i sloka písně z kancionálu. K tomu nějaké sólo, např. *Biblická píseň A. Dvořáka* apod., nebo nějaký jednodušší sbor v interpretaci 4 zpěváků. O Vánocích to byla vždy nějaká pastorela. Je vidět, že to i věřící při této mimořádné situaci chápou a přijímají.

Ladislav Kunc

Schóla od sv. Mikuláše ve Znojmě při slavnostních nešporách na zakončení varhanického kurzu v Třebíči-Jejkově 2015

Dobrý den,

chtěla bych poděkovat za zaslání časopisu – a krásné ikony sv. Cecílie.

Posílám Vám ještě své postřehy k článku p. Jiřího Sehnala *Poučení pro varhánky z doby koronaviru* z předchozího čísla *Zpravodaje Musica sacra*.

Když jsem si přečetla článek, jen jsem si řekla: „Už mne to zase dostihlo.“ V minulosti jsem kvůli podobným článkům přestala odebírat časopis *Psalterium*. Myslím, že pokud bych podobné články brala opravdu vážně, tak přestanu hrát v kostele na varhany. Později mne mrzelo, že jsem místo odhlášení časopisu svou pozici alespoň nevysvětlila. A tak to dělám nyní.

V článku se požaduje naprostá dokonalost, aneb „kdo neumí zpívat, nechť raději mlčí“, „varhanní hra je až na výjimky kamenem úrazu“, „žalmistům je špatně rozumět“ apod. Ráda bych alespoň napsala, že autor preferuje snahu o dokonalost, ale tak to není. Nedává šanci ani slovu „snaha“, neuvádí ani „některým“ žalmistům není rozumět. Skoro bych napsala – buď jsi dokonalý, nebo nezpívej, nehraj.

A tak jen uvádím text, který mi v minulosti v podobné náladě pomohl: (1 Kor 13,1–3)

„Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale lásku bych neměl, jsem jenom dunící kov a zvučící zvon. Kdybych měl dar prorocství, rozuměl všem tajemstvím a obsáhl všechno poznání, ano kdybych měl tak velikou

víru, že bych hory přenášel, ale lásku bych neměl, nic nejsem. A kdybych rozdal všechno, co mám, ano kdybych vydal sám sebe k upálení, ale lásku bych neměl, nic mi to neprospěje...“

A pokud Vás taky hned povzbudivě napadá: „Kdybych uměla zpívat jako Daniel Hůlka ... kdybych uměla rejstříkovat a hrát na pedály jako pan Jiří Sehnal ... kdybych..., ale lásky neměla, nejsem nic,“ tak je to přesně to, co jsem si přála.

Pokud by se směli modlit pouze ti, kteří se modlí dokonale, kdo by se modlil? Nejsme dokonalí, často jsme při modlitbě nesoustředění, často to není to „setkání s Bohem“, ale přece se kvůli tomu nepřestaneme modlit. Pokud by směli kázat, hovořit, konat pouze ti, kteří to umí dokonale, kdo by to byl? Proč by to mělo platit pouze o zpěvácích a varhánicích?

Tedy spíše obráceně – proč má takový názor vůbec platit?

K výběru písní se tady nechci rozepisovat. Chápu, že každého člověka oslovují jiné věci, jiné texty. Takže s výrazy autora „laciné popěvky“, „vyvolání sladké, rádoby zbožné nálady“ moc nesouhlasím; asi bych potřebovala vědět, jakých písniček se to týkalo. A netuším, kdo definoval tu autorovu správnou „zbožnou náladu“.

A tak přeji hodně tolerance a vstřícnosti, hodně klidu a pokoje – a hlavně hodně Božího pozhnání a ochrany Panny Marie.

Hana Havelková

Mše svatá k 90. narozeninám hudebního historika Jiřího Sehnala

V pondělí 15. února 2021 oslavil devadesát let prof. PhDr. Jiří Sehnal, CSc. Životní jubileum nejuznávanějšího českého hudebního historika nejenom u nás, ale i v zahraničí připomněla děkovná večerní mše svatá v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Brně-Zábrdovicích. Výjimečnost události umocnilo *Žestové kvinteto Musici animae* (trumpeta Zbyněk Bílek a Petr Jandásek, trombon Jiří Vydra a Pavel Vydra,

tuba David Křížek) řízené Janem Michalem st., jež v rámci introitu uvedlo *Sonatu g-moll* a *Sonatu Vespertinu* Pavla Josefa Vejvanovského. Ansámbl následně předestřel dvě skladby Johanna Sebastiana Bacha: po čtení a responsoriálním žalmu *Jesus bleibet meine Freude BWV 147*, u obětního průvodu *Bist du bei mir BWV 508*; při pozdvihování *Velehradskou fanfáru* Miloslava Machka, u přijímání *Oči všech se upírají* Pet-

Delegát Musica sacra Karol Frydrych předává profesoru Jiřímu Sehnalovi děkovný list Musica sacra a „vinný pozdrav“

ra Ebena a na závěr *Preludium z Te Deum* Marc-Antoina Charpentiera. Na varhany doprovodil Jan Míchal ml. V interpretaci místních hudebníků, pěvce Tomáše Krejčího a varhaníka Zdeňka Hatiny, zazněly obligátní zpěvy: *Ordinarium* Františka Holíka a žalm Zdeňka Pololáníka. Slavnost zakončila Hatinova improvizace na téma Charpentierovy kompozice.

Pompézní atmosféru liturgie umocnili rovněž tři duchovní u oltáře: zábrdovický farář Jiří Rous, kaplan Daniel Bořkovec a letonický farář Martin Bejček. Hlavní celebrant Jiří Rous hned v úvodu sdělil intenci, vzpomněl na jubilanta v homilii a přímluvách. Na závěr povinoval jménem farního společenství a poděkoval za pravidelnou lektorskou službu. Poté přednesli od ambonu gratulační proslovy a předali dárky: židenický rodák Martin Bejček, jehož s oslavencem spojuje zvláště činnost v někdejší organologické komisi Biskupství brněnského, a Karol Frydrych, delegát Musica sacra.

Jelikož curriculum vitae pana profesora bylo v minulých letech ve *Zpravodaji Musica sacra* již opublikováno, připomenu alespoň jeho činnost v rámci Jednoty na zvelebení církevní hudby na Moravě. Jiří Sehnal stál u zrodu Musica sacra – patřil do pětičlenného týmu, který de facto připravil její vznik, je zakládajícím členem, do roku 2009 zastával funkci místopředsedy; i poté – coby čestný člen – se účastní jednání předsednictva. Zorganizoval mnoho zájezdů po varhanách, přednášel na vzdělávacích kurzech, byl členem komisí u postupových a závěrečných

zkoušek kostelních varhaníků. Na valných hromadách přednesl řadu vpravdě okysličujících referátů, moderoval festivaly Sborování, lektorsky participoval při Svatocecilských setkáních, účastnil se Setkání dětských chrámových sborů. Díky celoživotnímu regionalistickému výzkumu opublikoval mnoho hodnotných článků ve spolkovém časopisu, sepsal *Stručný přehled dějin katolické chrámové hudby* – tato stať vyšla roku 1997 nejprve samostatně, posléze jako součást *Průručky pro varhaníky*, což je „bible“ pro všechny chrámové hudebníky, jež má nadčasový význam. Shrnuto, sečteno: rodák z Rad-

slavic u Přerova je bezesporu nejvýznamnější osobností jednoty Musica sacra.

Závěrem děkuji P. ICLic. Mgr. Janu Martinu Bejčkovi, OSB za bezvadné zorganizování celé akce – zvolený repertoár a sázka na trubače byla pomyslnou „trefou do černého“ (pan profesor se zabýval barokní trumpetou a sepsal knihy: *Pavel Vejvanovský a biskupská kapela v Kroměříži*, Kroměříž 1993; *Pavel Vejvanovský and the Kroměříž music collection. Perspectives on seventeenth-century music in Moravia*, Olomouc 2008). Poděkování náleží všem protagonistům, přičemž smekám před instrumentalisty ansámblu

Musica animae, kteří i přes nízkou teplotu v prostorách chrámu hráli intonačně přesně, kultivovaně, s příkladnou dynamikou a hudebním nadhledem. Našemu vzácnému jubilantovi přeji Boží požehnání, ochranu Panny Marie, pevné zdraví a hojnost optimismu, kterého – zvláště v dnešní pandemické době – není nikdy dost.

Ad multos annos!

Karol Frydrych,

autor fotografií Dušan Kadlec / Člověk a víra

Pozn.: Rozhovor Anny Šerých s prof. Jiřím Sehnalem naleznete na www.operaplus.cz

Papež jmenoval nového regenschoriho

Papežský pěvecký sbor Sixtinské kaple povede jeho dočasný sbormistr, Mons. Marcos Pavan (foto). Tento brazilský kněz se ujal řízení sboru po loňské demisi italského salesiána, Mons. Massima Palombelly. Jmenování přišlo 22. 11. 2020 na liturgickou památku sv. Cecílie, patronky hudby, kdy do chlapeckého sboru Sixtinské kaple vstupují noví členové, „pueri cantores“. Otec Marcos Pavan se narodil 23. 10. 1962 v brazilském Sao Paulu, kde vystudoval práva a zapsal se do brazilské advokátní komory. Poté studoval filosofii a teologii v Římě. Kněžské svěcení přijal roku 1996 v diecézi Campo Lino. Zároveň obdržel kvalitní formaci v oblasti hudební teorie, sborového zpěvu, gregoriánského chorá-

lu a hry na klavír. Do Papežského sboru Sixtinské kaple nastoupil v roce 1998 jako pomocný sbormistr chlapeckého sboru.

*Přeložila Jana Gruberová,
převzato z Radio Vaticana*

Miloslav Krejsa (1929–2021): ohlédnutí za jedním naplněným hudebnickým životem

Miloslav Krejsa – varhaník, sbormistr, dirigent, houslista, skladatel, člověk plný lásky a radosti ze života přijal dne 20. ledna 2021 nabídku angažmá do nejlepšího hudebního tělesa v celém univerzu, a to za účelem věčné oslavy Boží velikosti.

Jeho rodištěm a dlouholetým působištěm byly Letovice, kde se 31. července roku 1929 narodil stolařskému dělníkovi a amatérskému hudebníkovi Vincenci Krejsovi a jeho manželce Aloisii. Základy hudebního vzdělání získal od svého otce. Od roku 1938 se vzdělával v soukromé hudební škole Ladislava Nováka, absolventa Janáčkovy Varhanické školy v Brně, který byl od roku 1916 letovickým varhaníkem a ředitelem kůru. Po vypození měšťanské školy v Letovicích nastoupil Miloslav Krejsa na brněnskou konzervatoř. Jako hlavní obor studoval hru na varhany u profesorů Františka Michálka, Jiřího Reinberga a Vladimíra Hawlíka, vedle toho také dirigování u profesorů Antonína Balatky, Jana Šoupala, Karla Hradila a Bohumíra Lišky a kompozici u Viléma Petrželky. Když byla v roce 1944 konzervatoř uzavřena nacisty, byl student Miloslav Krejsa totálně nasazen jako dělník v luštině lesních semen na zámku v Leto-

vicích. Roku 1946, krátce po opětovném nástupu na konzervatoř, však onemocněl plicní tuberkulózou a musel z důvodu léčení studium přerušit. Tím se vyhnul ideologickým čistkám, které na konzervatoři proběhly po komunistickém puči v únoru roku 1948 a které byly příčinou vyloučení mnohých studentů s nevyhovujícím kádrovým profilem, především těch věřících. Po vyléčení nastoupil Miloslav Krejsa v září roku 1948 opět ke studiu, v roce 1950 složil státní zkoušku ze hry na klavír a v červnu 1951 absolvoval studium s vyznamenáním. V té době také začalo jeho celoživotní přátelství s jeho generačními vrstevníky, skladateli Zdeňkem Zouharem (1927–2011) a Zdeňkem Pololáníkem (*1935). Jeho prvním působištěm po absolutoriu byla obec Březová nad Svitavou ležící severozápadně od jeho rodných Letovic. Tam založil a vedl místní pobočku svitavské hudební školy a působil tam i jako varhaník a sbormistr. V Březové se také seznámil se svou budoucí manželkou Marií Trundovou, se kterou se oženil roku 1958.

Již 1. ledna 1953 však Miloslav Krejsa odešel na doporučení svého bývalého učitele Františka Kaliny do Brna, kde půso-

bil jako učitel na hudební škole Jaroslava Kvapila a také jako ředitel kůru v kostele sv. Jakuba. Tam se ujal vedení smíšeného chrámového sboru a dětského sboru, kde začínalo svou kariéru mnoho vynikajících zpěváků (jmenujme např. Evu Pilarovou). Následujícího roku u něj však znovu propukla tuberkulóza, nastoupil tedy léčení v sanatoriu v Pasece na Moravě. Odtud se již nevrátil do Brna, nýbrž domů do Letovic. Pobíral invalidní důchod a se svolením svého lékaře působil jako učitel, varhaník a sbormistr v nedaleké Svitávce. Roku 1957 přešel do Letovic, kde se po odchodu svého učitele Ladislava Nováka na odpočinek ujal řízení kůru farního kostela sv. Prokopa. Za podpory tamního duchovního správce, děkana P. Františka Krchňáka, začal hudební život na kůru

vzkvétat: chrámový sbor se rozrostl až na 46 zpěváků, které doprovázel komorní orchestr. V Letovicích často účinkovali spolu s místními také brněnští hudebníci (např. varhaník Josef Pukl), včetně sólistů Janáčkovy opery (např. barytonista Eduard Hrubeš).

V roce 1959 proběhla v Letovicích za řízení Miloslava Krejse premiéra *Liturgické české mše* Zdeňka Pololánika a pomyslně odstartovala řadu letovických premiér skladeb tohoto autora, který se jich spolu s manželkou pravidelně účastnil. Nebyl však zdaleka sám – premiéry svých děl tu zažili také skladatelé Petr Fiala, Jan Nevěčný, Mirko Daněk, Emil Hába, Jiří Laburda a další.

Když byl v roce 1962 v Letovicích založen pěvecký sbor Bohuslava Marti-

Při valné hromadě v r. 2014 za varhanami, na které hrával Leoš Janáček, v pozadí Pavel Hamřík

*Miloslav Krejsa (vpravo) se Zdeňkem Pololánikem
v roce 1955*

nů, stal se Miloslav Krejsa sbormistrem mužského sboru a po smrti sbormistra Vojtěcha Řeháka převzal i sbor ženský. Roku 1963 nastoupil konečně také jako učitel na Lidovou školu umění v Letovicích, a to jako učitel hry na akordeon. Musel se ovšem zároveň s tím vzdát postu ředitele kůru. Formálně jej tedy převzala jeho sestra Marie Prudilová, která byla taktéž varhanicí. Fakt, že se Miloslav Krejsa stal 1. září 1968 ředitelem letovické LŠU, i když odolal tlaku představitelů totalitního režimu a nevstoupil do Komunistické strany Československa, svědčí o jeho vysokých kvalitách, jak uměleckých, tak lidských.

Za dobu působení Miloslava Krejsy ve funkci ředitele školy došlo k nebývalému rozkvětu ve všech oborech. Učitelský sbor se rozrostl o spoustu vynikajících umělců i začínajících skladatelů (Petr Fiala, Věra Heřmanová, Zdeněk Špatka či Jan Nevěčný), v rámci výuky byly prováděny muzikály, balety i operety. Zároveň Krejsa nadále, de facto ilegálně působil na kůru u sv. Prokopa. Až roku 1979, po udání ze strany jednoho ze spoluobčanů, byl zbaven funkce ředitele školy a přeložen na LŠU v nedalekých Boskovicích jako učitel hry na akordeon. Pro do té doby čilý hudební provoz na letovickém kůru to sice znamenalo velké komplikace, ne však definitivní zánik. V Boskovicích působil Krejsa dalších 20 let a opět úspěšně. Založil zde a vedl *Boskovický dětský pěvecký sbor*, od 1. září 1983 také nastoupil jako nový sbormistr mužského sboru *Janáček Boskovic* a společně s Aloisem Čadou vedl i smíšený sbor *Janáček Boskovic*. Roku 1982 si Miloše Krejsu zvolili za svého sbormistra také členové smíšeného pěveckého sboru *Vlastimil* z Vanovic. Miloslav Krejsa za svůj život založil či převzal řízení celkem 30 pěveckých sborů. Aktivním hudebníkem zůstal i v důchodovém věku – na odpočinek fakticky nikdy neodešel. Hudba se stala také nedílnou součástí života celé Krejsovy rodiny. Manželka Marie byla dlouhá léta členkou a jednatelkou pěveckého sboru Bohuslava Martinů a rovněž všechny čtyři dcery Miloslava a Marie Krejsových se věnují hudbě (tři z nich vystudovaly konzervatoř).

Za svoji kariéru dostal několik cen a vyznamenání. Z nich jmenujme pamětní medaili sv. Petra a Pavla brněnské diecéze a titul Osobnost města Letovice za rok 2007 (za padesátiletou činnost ve vedení pěveckých sborů a za mimořádný přínos k rozvoji kultury v Letovicích).

Za své vzdělání vděčí Miloslavu Krejsovi desítky amatérských i profesionálních hudebníků, z nichž mnozí se stali význačnými umělci. Svým talentem hudebním a pedagogickým, neúnavnou a pilnou prací i prostou lidskou vlídností zásadně ovlivnil hudební a kulturní tvář nejen samotných Letovic a jejich okolí, ale celého regionu, jehož osu tvoří malebné údolí řeky Svitavy spěchající na jih k Moravskému krasu a dále do Brna.

Věříme, že Miloš nyní s nadšením muzicíruje spolu se svými zvěčnělymi přáteli, kolegy i žáky a že se k němu jednou budeme moci připojit i my. Zatím na něj

Miloslav Krejsa (vpravo) se Zdeňkem Pololáníkem při Svatocecilském setkání 2017

vzpomínejme s vděčností, láskou a hlavně s úsměvem – vždyť jinak to ani nejde...

S použitím textu Tomáše Pléhy „Miloslav Krejsa“ a článku Petra Hlaváčka

„Miloslav Krejsa – Kantor pro budování socialismu nežádoucí“ napsala Irena Veselá

Milí přátelé mého tatínka,

v pátek se mi nechtělo na mši. Říkala jsem si, co je starostí kolem pohřbu, že je stejně karanténa a skoro nikdo tam nebude a že jednou může být tichá...

Pak mě napadlo, že tatínek by určitě šel hrát. Prostě to byla jeho povinnost a nehledal by výmluvy jako já.

V úvodní části mše jsem zaslechla, jak někdo otevřel dveře na kůr. Říkám si, kdopak asi přijde za mnou (v koronavirové pátky bývám na kůru sama), ale nikdo nepřišel. Pustila jsem to z hlavy, při přijímání seběhla dolů, a až se vracím, všimla jsem si, že v přítmi na schodech něco leží. Zvednu to a ejhle – on to *Zpravodaj Musica sacra*. Výmluvný vzkaz z nebe!

Zvedla jsem ho a se slovy: „Tak dík, tati. Ty víš, že jsem potřebovala nakopnout ...“ jsem se začala smát i brečet zároveň.

Tak jsem tu a chci Vás poprosit, jestli mohu odebírat *Zpravodaj* místo tatínka. Já vím, že je to snažší elektronicky, ale já miluju papír a staré způsoby.

A ptám se, jestli se mohu nějak přidat k vám. Zdá se, že by si to táta přál. A tatínci se musí poslouchat, zvlášť když jsou teď v nebi.

*Hana Bočková-Krejsová,
varhanice u sv. Prokopa v Letovicích*

Gratulace Zdeňku Hatinovi

Vážený jubilate,

u příležitosti Vašich 80. narozenin mi dovoluji, abych Vám poděkoval za nasazení v oblasti liturgické hudby, za Vaši neúnavnou službu na zábrdovickém kůru, za Vaše aktivní členství v předsednictvu Musica sacra, za Vaši účast na akcích naší Jednoty, za Vaše kompozice a v neposlední řadě za Vaši bohatou a příkladnou pedagogickou činnost – Vaši zásluhou hraje na našich kůrech řada kvalifikovaných varhanic a varhaníků.

S přáním hojnosti Božího požehnání a zdraví duše i těla

Willi Türk

Na pana učitele Hatinu mám krásné vzpomínky spojené především s jeho působením v kostele v Zábrdovicích, kde pro nás organizoval školní koncerty a zároveň jsme rádi poslouchávali jeho improvizace během bohoslužeb. Dokázal z nás (svých studentů) udělat perfektní partu, která když se potká, tak si má stále co říct. Pro mne to byl navíc první blízký kontakt s tak velkým a impozantním nástrojem a fascinovalo mne, jaké z něj umí vykouzlit zvukové barvy. Vždy nás zapojil do registrace, a my se tak cítili nejen jako varhaníci, ale i jako hudební skladatelé, kteří instrumentují skladby

pro orchestr. Při koncertech jsme registrovali i svým spolužákům a učili se tak být zodpovědní a soustředěně poslouchat ostatní. Zapojoval nás také do doprovázení zpěvu a jiných hudebních nástrojů, což jsem později v praxi velmi ocenila. Ze svých studií na ZUŠ varhanická čerpám neustále celý svůj profesní život – snažím se předat profesionalitu a entuziasmus pana učitele Hatinu dalším generacím.

*Světlana Přibilová
(roz. Prýgllová)*

Zdeněk Hatina při Sborování v brněnské katedrále v r. 2012

Vzpomínka na prof. Pukla při stém výročí jeho narození (1921–2006)

Narodil se v Nevojcích u Bučovic na Moravě, kde prožil své dětství. Zde v kostele sv. Mikuláše jeho otec pravidelně hrával při bohoslužbách na varhany a on jej často zastupoval.

V roce 1936 začal studovat na brněnské konzervatoři varhany u prof. Františka Michálka. Po absolutoriu v r. 1940 pokračoval na konzervatoři ve studiu klavíru u prof. Jaroslava Kvapila. V roce 1947 pokračoval na Janáčkově akademii múzických umění (JAMU) v dalším studiu varhanní hry, které ukončuje v r. 1951 absolventským koncertem.

V r. 1952 začal vyučovat na brněnské konzervatoři, nejprve jako externista, v letech 1962–1982 jako řádný profesor varhanního oddělení. Od r. 1962 byl zároveň pověřen na JAMU výukou klavírní praxe a od r. 1972 též vyučováním varhanní improvizace.

Při své pedagogické činnosti vyvíjel bohatou koncertní činnost (přes

700 vystoupení) zvl. v Brně a na Moravě. Koncertoval však též v Praze, na Slovensku (Košice, Kežmarok, Žiar nad Hronom) i v zahraničí (Polsko, Německo, Nizozemsko, Belgie, Rusko), se Státní filharmonií Brno účinkoval během turné po Japonsku a Itálii. Ve své koncertní činnosti se orientoval zvl. na romantický

Prof. Pukl v r. 2006 na valné hromadě Musica sacra podepisuje nově vydanou publikaci svých varhanních kompozic Varhanní preludia III

repertoár a na hudbu soudobých autorů (např. býval prvním interpretem nových děl svého někdejšího žáka Zdeňka Pololánika). Zrealizoval celou řadu nahrávek pro Český rozhlas. Byl vyhledávaným a ceněným klavírním doprovázečem sólistů i pěveckých sborů (Moravan, Foerster aj.). Jeho přednes skladeb i jeho vynikající improvizace se vyznačovaly velkou muzikálností.

Na místo řádného chrámového varhaníka nastoupil po absolutoriu varhaního oddělení konzervatoře v r. 1940 do kostela Vzkříšení Páně ve Slavkově u Brna. Když přišel jako patnáctiletý do Brna, začal hrát při bohoslužbách u sv. Jiljí v Komárově, stále se sem vracel a hrál zde každou neděli až do své smrti.

Hrával při bohoslužbách v mnoha kostelích v Brně i po celé brněnské diecézi, často doprovázel chrámové sbory při svátečních bohoslužbách.

Jako organolog brněnské diecéze se více než třicet let podílel na stavbách, opravách a kolaudacích varhan, byl dlouholetým členem Musica sacra.

Pro *Kancionál – Varhanní doprovod* (vyd. 1980) vypracoval 65 harmonizací písní (pseudonym František Dobeš) a 18 harmonizací pro *Snadný varhanní doprovod ke Kancionálu* (vyd. 2004). Jeho kompozice vyšly v publikaci *Varhanní preludia III* a v dalších sešitech této ediční řady vydané jednotou Musica sacra.

Redakce Zpravodaje MS

Vaše ohlasy a příspěvky

Milí přátelé duchovní hudby,

srdečně děkuji za zaslání Zpravodaje č. 3 a zvláště za vzácný krásný obrázek sv. Cecilie. Udělali jste mi velikou radost, v dnešní tak zvláštní adventní době. Stále se nemohu vyrovnat se stávajícími zákazy, příkazy při bohoslužbě. Prožila jsem válku, likvidaci řádů, internaci biskupa, rušení bohoslužby při půlnoční na Petrově, špionáže v kostele, ale zákaz vstupu do kostela pod výraznou pokutou nemohu pochopit. Nevím, jak se se svým svědomím vyrovná ten, který bude muset vyšší účast věřících redukovat a z toho je mi velmi smutno.

Přes všechny tyto problémy je nutné se stále radovat z „Příchodu nevinného Dítěte“ na časný náš svět. Přeji Vám radostné vánoční svátky a v novém roce hodně víry, darů Ducha sv., naděje a lásky k hudbě a Boží požehnání ve vaší práci.

Díky za notový materiál p. Karolovi Frydrychovi.

Brigita Svobodová, Brno (e-mail ze 16. 12. 2021)

Vážení a milí kolegové,

zdravím vás do Brna z olomoucké arcidiecéze a ozývám se vám po dvaceti, možná po pětadvaceti letech. Kdysi jsem byl vaším členem, ale jelikož neplatím žádné členské příspěvky a neúčastním se vašich akcí, tak nyní už asi nejsem.

Nicméně jsem vaším tichým fanouškem a jsem rád, když mi na mail chodí Zpravodaj a notové přílohy, které jsem mnohokráté využil pro sebe i pro své žáky varhaníky.

Tentokrát jsem se rozhodl vám napsat, protože mi Zpravodaj přišel i pozemní poštou (takže mám tím pádem pěkně vytištěnou ikonu sv. Cecílie). Aktualizujte si prosím mé kontaktní údaje.

Přeji požehnané Vánoce!!

*Pavel Berka, Staré Město
(e-mail z 22. 12. 2020)*

Poznámka kanceláře MS: Členství v *Musica sacra* je podmíněno pouze přihláškou, která platí až do odvolání. Členství není podmíněno členskými příspěvky. Nečlenům (odběratelům publikací, absolventům kurzů a dalším, kteří nepodali oficiální přihlášku do MS) je Zpravodaj zasílán pouze v e-mailové podobě, členové mají nárok na zasílání tištěné formy Zpravodaje.

Dobrý den,

děkuji za poslaný Zpravodaj i za skladby. I když se teď se sborem nemůžeme scházet, budeme se těšit na nácvik pro příští rok. Moc vzpomínám na krásné chvíle v Brně při setkávání sbormistrů.

*Marta Kočíková
(e-mail z 23. 12. 2020)*

Moc se mně líbí ikona sv. Cecílie z minulého čísla Zpravodaje. Je fajn, že je ve větším formátu, dám si ji do rámečku a pověsím na stěnu.

*Zdenka Štěpánková, Boskovice
(e-mail z 30. 12. 2020)*

Budeme vděční za další ohlasy (kladné i záporné) na náš Zpravodaj i činnost *Musica sacra*.

Redakce

Finanční podpora MS

givt
Klikni a pomáhej

www.givt.cz

Musica sacra Vám děkuje za
finanční podporu na

www.givt.cz

Givt má nově mobilní aplikaci.

Děkujeme!

Varhanní doprovod kancionálu – opravené a doplněné vydání

Během dubna vyjde **dotisk** dlouho rozebrané publikace *Varhanní doprovod Kancionálu* (celorepubliková verze bez diecézních dodatků). Jedná se o reedici tzv. – zeleného – doprovodu, který vyšel v r. 2009. Mimo cca dvaceti větších či

menších oprav je toto vydání doplněno o tři nové invokace v loretánských litaních a o sloky k růženci světla v písni č. 814. Objednávejte na obvyklých kontaktech kanceláře Musica sacra.

Pevná vazba v kožence, cena 780,- Kč

Informace – Nabídky – Pozvání

Nové invokace v loretánských litaních – upřesnění

Rozhodnutím České biskupské konference z ledna t.r. bude mít třetí nová invokace znění: *Útěcho migrujících* (ne tedy *Útěcho migrantů*, jak jsme informovali v minulém čísle Zpravodaje).

Dovolujeme si Vás informovat, že vyšla nová publikace pedagoga Bohumíra Kratochvíla – *Učebnice varhanní improvizace. Liturgická praxe*. Bližší informace naleznete na stránkách vydavatelství Artthon.cz, cena Kč 419,-.

Příští číslo ZMS vyjde v červenci 2021.

Uzávěrka následujícího čísla je 8. června 2021. Budeme rádi, když nám pošlete své příspěvky. Díky!

Notová příloha tohoto čísla Zpravodaje:

- František Fiala – Žalm 147: Vše co má dech

Adresa vydavatele: MUSICA SACRA, z.s., Petrov 5, 602 00 Brno

Tel.: 732 660 687, e-mail: musicasacra@musicasacra.cz

<http://www.musicasacra.cz>

Návštěvní den: středa: 9.15 – 12, 13 – 16 hod.

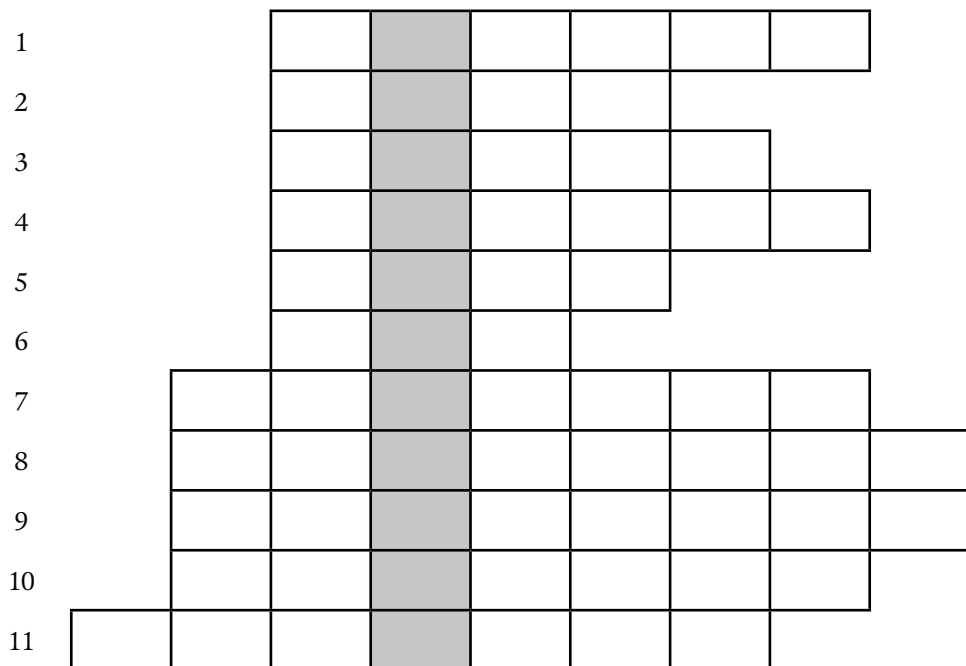
Bankovní spojení: ČSOB – Poštovní spořitelna, č. účtu: 154525774/0300

Registrace Zpravodaje Musica sacra: MK ČR E 19603

ISSN 2336-5374

Foto: pokud není uvedeno jinak archiv Musica sacra, z.s.

Křížovka

1. Opak prologu 2. Divadelní fakulta Akademie múzických umění 3. Paškál 4. Opakovaná část písně 5. Nejdůležitější smysl ladiče pian 6. Iničiály skladatele Foerstera (1859–1951)	7. Kompozice 8. Čtyřčlenný soubor instrumentalistů 9. Nauka o krásnu 10. Krátká slavnostní znělka interpretovaná obvykle žesťovými nástroji 11. Plátek ze dřeva nebo kovu, který se rozechvívá vzduchovým proudem

Karol Frydrych

Řešení tajenky z minulého čísla WEIHNACHTEN:

1. Lockdown, 2. Silvestr, 3. Covid, 4. Johann, 5. Karanténa, 6. Zlato, 7. Vakcína, 8. Myrha, 9. Betlém, 10. Epidemiolog, 11. Kancionál. Správnou tajenku nám zaslalo šest luštitelů: A. Jeřábková, J. Lindr, M. Prášková, Z. Štěpánková, V. Babáková a D. Pištěková. Odměnu zasíláme paní Markétě Práškové. Tajenku toho čísla nám zašlete do 8. 6. 2021.